és la mortal fatiga» (LVIII) i «Tornanmi a mente due *fulgenti* stelle» per «Em tornen a la ment dos estels *com sagetes*» (LXIII). I, entre les traduccions menys encertades ressalta la del vers del poema LXVII «qualche volta mutassi volto e *panni*» per «canviés de cara un cop, de roba i *plany*s».

Tanmateix, es tracta d'una edició divulgativa i manejable que procura sempre la comprensió immediata dels lectors, com els mateixos autors assenyalen en el preàmbul, i que ens ofereix per primer cop la possibilitat de llegir en llengua catalana una versió significativa del *Cançoner* de Lorenzo de' Medici.

Susanna Allés Torrent

Endimió retornat. Estudi sobre Benet Garret, «Il Cariteo»
Antologia poètica traduïda al català a cura de Maria Isabel Segarra i Israel Clarà
Barcelona: Omicron, 2007, 192 p.

En un intent de recuperar la figura de Benet Gareth, més conegut com «il Cariteo», poeta i polític rellevant de la cort catalanoaragonesa de Nàpols on emigrà vers el 1467, l'editorial Omicron publica, sota el nom d'*Endimió retornat* un estudi, dut a terme per Maria Isabel-Segarra i una selecció de quinze poemes de l'*Endimione* (1506), traduïts per Segarra i per Israel Clarà. L'encertada tria de les composicions ens ofereix una bella —però potser massa breu— mostra de la producció garretiana, on quasi tots, tret d'un poema dedicat a Ferran el Catòlic i un altre a la ciutat de Nàpols, són sonets de temàtica amorosa. Es tracta d'una poesia plena de reminiscències clàssiques, que per la major part són anotades i explicades en l'apartat del comentari, eina que sens dubte constitueix una gran ajuda per al lector.

Aquest poeta i humanista d'orígens catalans ha estat per molts anys objecte d'estudi per part de Segarra, que, reprenent materials inèdits i revisats per a aquesta edició, intenta oferir una imatge de conjunt de la seva producció literària. Una breu menció als aspectes més interessants de la biografia de l'autor, una primera aproximació a l'obra de l'*Endimione* —cançoner de tradició petrarquista, integrat per 243 composicions, que comprèn un cicle de poemes amorosos per a Lluna (pseudònim de l'estimada que dóna sentit al nom del recull) i un cicle de poemes de tema polític i panegíric—, i un breu llistat dels manuscrits i de les diferents edicions que tenim a l'abast (d'acord amb el qual l'*editio princeps* és la del 1506 i la definitiva i més completa és la de 1509) constitueixen el punt de partença per una posterior anàlisi de caire més filològic. Diversos aspectes de la seva producció són replantejats, com ara la relació existent entre la política i la poesia, exemplificada amb la cançó VI, coneguda com *Aragonia*, en què, en clau èpica, es dibuixa un panegíric de la dinastia de la Corona d'Aragó, començant pel Magnànim i acabant per Ferran II. Aquesta composició, de 309 versos, segueix el model virgilià de l'*Eneida* i, encertadament, Segarra assenyala el paral·lelisme entre els catalans que arriben a Nàpols i els troians que arribaren a Roma, ambdós destinats a fer història. Es troba a faltar, però, la inserció del text original en l'antologia.

La presència de personatges catalans en l'*Endimione* es materialitza en la localització de figures històriques reals que apareixen aquí i allà al llarg de l'obra, com ara Roderic de Borja, papa Alexandre VI, tot deixant desfilar «una amplíssima galeria de personatges que converteixen el cançoner garretià en testimoni emocionant, en crònica fidel, de la societat de

VISIT…

l'època i de la petja de la Corona d'Aragó al Regne de Nàpols». Sense oblidar que, a banda d'aquests personatges i de l'estimada Lluna, es troben també catorze composicions dedicades a dones del seu temps. El caire més filològic amb què Segarra demostra la seva formació clàssica és palès en la secció en què ressalta la presència horaciana en l'obra del Cariteo i posa èmfasi en els préstecs i les citacions del gran poeta llatí. El model horacià és clarament present en moltes composicions, especialment la de les *Odes* IV, 8 i 9 en la cançó XX, que clou el cançoner, i en aquest cas se'ns ofereix el text original. És interessant observar com s'analitza la funció que revesteix el model horacià i les tècniques d'inserció del text llatí dins la composició. Segons Segarra, el projecte de Cariteo d'inserir ressons horacians és plenament conscient i l'estudiosa rebla el clau del seu raonament proporcionant unes taules de correspondències puntuals.

Cap als últims anys de la seva vida, la producció del Cariteo pren un to de reflexió moral, representat en els *Cantici*, generalment de tema religiós i moralitzant, fruit segurament de la seva experiència personal i del desencís de la situació política del moment, mentre veia la fi de la dinastia catalanoaragonesa. Aquesta nova percepció fa que el poeta s'apropi a una visió més filosòfica, molt evident en el càntic *De dispregio del mondo*, en què el material extret del *De rerum natura* lucrecià denuncia de manera oberta la seva procedència. Segarra conclou el seu estudi amb una breu menció sobre la recepció del Cariteo en terres hispàniques, que sembla ser molt lleu i circumscrita a pocs exemples, com en les paraules que li dedica Gutierre de Cetina. En definitiva, l'estudi, gestat durant anys, ben documentat i ajornat, representa una recuperació i una revisió de la figura d'aquest humanista català adoptat en terres italianes, i apel·la, per altra banda, a la necessitat d'una nova edició crítica moderna —la única disponible al gran públic pertany al segle XIX— que reflecteixi aquella funció central que l'obra del Cariteo va tenir dins la producció literària de l'humanisme.

Susanna Allés Torrent

Ippolito NIEVO, *Las confesiones de un italiano*
Traducción de José Ramón Monreal y presentación de Claudio Magris
Barcelona: Acantilado, 2008, 1.104 p.

Celebramos la publicación por la editorial barcelonesa Acantilado de una traducción, la primera en español, de la gran novela de Ippolito Nievo, *Le Confessioni d'un Italiano*, cuya edición original es del año 1867. Nievo era hasta ahora un autor apenas traducido en nuestro país, ya que su única traducción española era la del *Antiafrodisiaco per l'amor platonico*,[1] por lo que con esta nueva aportación del experimentado traductor José Ramón Monreal se salda una deuda del mercado editorial español

1. *Antiafrodisiaco para el amor platónico*, trad. de B. Torreblanca, Madrid: Valdemar, 1995. Otras traducciones de las *Confessioni*: *Pisana oder die Bekenntnisse eines Achtzigjahrigen*, Frankfurt: Suhrkamp, 1957; *The Castle of Fratta*, a cargo de L. F. Edwards, Londres-Nueva York: Oxford U. P., 1957; *Mémoires d'un Italien*, a cargo de P. Bédarida y H. Valot, París: Klincksieck, 1968; *Memoriile unui italian*, a cargo de G. Lazarescu, Bucarest: Editura pentru literatura universala, 1969; *Pisana oder die Bekenntnisse eines Achtzigjährigen*, a cargo de Ch. Birnbaum, Frankfurt: Insel V., 2003; *Bekenntnisse eines Italieners*, a cargo de B. Kleiner, Zúrich: Manesse V., 2005.